

פ ר ט י כ ל . מ ס . א / 2

מישיבת הועדה לענייני פנים
ביום ב' טו' חשון תש"י (7 בנובמבר 1949)
בשעה 9.30

נוכחים:

חברי הועדה:

ב. מינץ - היו"ר
י. בן-צבי
י. גורי
ד. הכהן
ד"ר ז. ורהפטיג
א. חושי
ט. טובי
א. כהן
ש. מרלין
ט. סנה
י. ספיר
א. פראי
י. מור
א. שפטל

פוזטנים:

מר רוזנבלום - מנהל משרד הפנים
מר הורנשטיין - היועץ המשפטי
מר זילביגר - היועץ המשפטי.

בעדרים:

סיף-אלדין אלזעבי.

סדר היום: חוק העיריות תש"ט-1949.

היו"ר ב. מינץ: בפתיחת הישיבה אני מבקש מועדת המסנה

שנבחרה בישיבה הקודמת למסור לנו את

מסקנותיה בקשר ל-1) קביעת הטבלא לפי בוחרים או תושבים; 2) לקבוע

תאריך אחיד לבחירות או לא.

בישיבה הקודמת נדחה הדיון בענין הצעתו

של החבר פראי ^{של} החבר וילנר. הוחלט שעל מר וילנר להמציא את הצעתו

בכתב בקשר לקיום בחירות במקומות שהם תחת מטשל צבאי. כמו כן הוחלט

בישיבתנו הקודמת, כי בישיבה הראשונה שלאחר הפגרה נדון בענין מסקנות

ועדת החקירה בקשר ליוסף אבו-גוש.

ש. טרלין: לסדר: בקהל רוחחת שמועה שגורמים שונים
מעונינים כרגע לדחות את מועד הבחירות לעיריות.

הדעה הזאת מצאה את ביטויה גם בעתונות וגם בצבור הרחב. אני חושב שועדת
הפנים אינה צריכה להכחיש את הידיעות הללו, כי אם להוכיח שיש ברצונה
לקיים את הבחירות בזמן הקצר ביותר. לדעתי אפשר לעשות זאת קודם כל,
אם נקבל כאן החלטה לדרוש משר הפנים לקבוע כבר עכשיו את תאריך הבחירות
ואז תצטרך הועדה להתאים את קצב העבודה לפי תאריך הבחירות. ~~אאאאא~~

היו"ר ב. מינץ: בקשר לכך ברצוני להעיר, כי קראתי מאמרים
שונים בעתונות וביחוד מאמר אחד ב"הארץ"
שהופיע בשבוע שעבר. בעל המאמר קבע שכל המפלגות היושבות בועדת הפנים
מעונינות למשוך את הענין. אם כך הוא הדבר, הרי לדעתי זה הוא 90%
מן האוכלוסיה, ואני יודע מי נשאר עוד. אני מצדי, אין לי כל ענין
למשיכת הדיון, ואני מבקש מהחברים לקצר בדיונים ככל האפשר.

מר רוזנבלום: הצעתו של מר טרלין היתה מתקבלת, אילו ידענו
מתי יסתיימו דיוני הועדה. אי-אפשר לקבוע
תאריך מבלי שנדע מתי יסתיימו דיוני הועדה. אי-אפשר לקבוע את מועד
הבחירות, כי החלטת הכנסת היא סוברנית. ישנה רק אפשרות אחת לקבוע
את תאריך הבחירות, אם יוחלט שאנו יכולים לקיים בחירות לפי החוק הקיים
ולא לפי החוק החדש. אם הדבר יתקבל על חברי ועדת-הפנים פה אחד - אזי
נוכל לקבוע את תאריך הבחירות.

ש. טרלין: אני מציע לחזור לענין, כאשר שר הפנים יהיה
נוכח בישיבה.

י. ספיר: בשם ועדת המשנה אני מוסר את המסקנות הבאות:

(1) בקשר עם ענין בוחרים או תושבים הנמצאים ביום הקובע במקום:
הצעתנו היא: תושבים, אשר יהיו ביום הקובע לפי הודעה שתנתן
על-ידי משרד הרישום, אשר תקבע באותו יום את מספר התושבים. ההנחה
שההודעה הזאת ע"י שר הפנים תהיה קובעת ואינה ניתנה לערעור.

(2) ביחס לקטגוריות:

אנו מציעים 4 קטגוריות:

עד 5000 תושבים	-	9 נבחרים
מ-5000 עד 25 אלף	-	מ-9 עד 15 נבחרים
מ-25 אלף עד 100 אלף	-	מ-15 עד 21 נבחרים
מ-100 אלף ומעלה	-	מ-21 עד 31 נבחרים

בתנאי שלשר הפנים, בהתייעצות עם המקום, תהיה רשות להגדיל את המספר בכל קטגוריה עד המקסימום של הקטגוריה הגאה אחריה. כלומר: עד 5000 מושבים אם ירצו להגדיל את מספר הנבחרים, תהיה הרשות בידי שר הפנים להגדיל את המספר, אבל בתנאי שלא יעלה על 15.

(3) ביחס לתאריך הבחירות:

הצעתנו היא:

יום ג' בשבוע הראשון לחדש חשוון של אותה השנה.

זאת קבלנו לאחר הנימוקים שהושמעו, כגון: זהו תאריך שלאחר עריכת התקציב, זמן שאינו חורף ואינו קיץ, אין כאן סכנה גדולה של גשמים באותה תקופה, והתושבים נמצאים לרוב במקום מקוריהם, זוהי תקופה שלאחר החגים, זהו תאריך עברי.

י. בן-צבי: מה ביחס לחיילים?

י. ספיר: ישנם חוקים מתאימים ביחס לחיילים.

א. פראי: אם נאמר בין 9 ל-15 נבחרים, פירוש הדבר

שבמסגרת הזאת יכולה כל מועצה להחליט על

דעת עצמה מה יהיה מספר חברי המועצה?

י. ספיר: פירוש הדבר ששר הפנים יכול להרשות לכל מועצה לקבוע במסגרת הזאת את מספר החברים, אבל אין הוא יכול להפחית, באופן כזה יוצא, ששר הפנים הוא אלמטי מאד לגבי כל מקום ומקום.

ז. ורהפטיג: ^{את} מספר חברי מועצת העיריה, יקבע שר הפנים בהתייעצות עם מועצת העיריה היוצאת, בגבולות המינימום והמקסימום שהוצע לפי הטבלא, לפי גודל התושבים, אבל אין זאת אומרת שכל מועצה תחליט בעצמה על מספר הנבחרים.

ח. טובי: אני מציע קטגוריות אחרות:

מ-5000 עד 15 אלף	-	מ-9 עד 15 נבחרים
מ-15 עד 50 אלף	-	מ-15 עד 21 נבחרים
מ-50 עד 100 אלף	-	מ-21 עד 31 נבחרים
מ-100 אלף ומעלה	-	מ-31 עד 41 נבחרים.

ה צ ב ע ר ת

(1) ביחס לקטגוריות - (לפי הצעת ועדת-המשנה)

בעד	-	9
נגד	-	1

הסתייגות: ת. טובי.

(2) תאריך הבחירות - ביום ג' בשבוע הראשון לחדש חשוון

של אותה שנה.

בעד	-	10
נגד	-	-

ההצעה נתקבלה.

(3) לפי מספר התושבים היושבים במקום ביום הקובע, לפי

הודעה שתנתן ע"י שר הפנים והיא איננה ניתנת לערעור.

בעד	-	10
נגד	-	-

ההצעה נתקבלה.

לסעיף 8(ג).

א. פראי:

ה צ ע ה :

"לא יכלו בחירות להתקיים במקום מסויים, סכל סיבה שהיא, או קמה עיריה חדשה, יקבע שר הפנים תאריך אחר באישורה של ועדת הפנים."

היו"ר ב. סינץ:

היה כבר ויכוח בענין זה. ועדת הפנים איננה רשות מבצעת, אלא רשות מחוקקת.

י. גורי:

יש לי הצעה מקבילה לסעיף זה:

ה צ ע ה :

"לא קוימו הבחירות במועד הקבוע, במקום מסויים, בשל סיבה שהיא, יקבע שר הפנים בהתיעצות עם המועצה ההולכת, ואם אין מועצה במקום, עם הגופים הצבוריים שהיו להם נציגים במועצה הקודמת, מועד אחר לקיום הבחירות."
(ז.א. שר הפנים הוא המכריע).

היו"ר ב. סינץ:

לפנינו שתי הצעות של מר פראי שלפיה שר הפנים

קובע באישור ועדת הפנים; והצעתו של מר גורי

שלפיה שר הפנים קובע בהתיעצות עם המועצה ההולכת.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת א. פראי כנ"ל - 1

בעד הצעת י. גורי כנ"ל - 7

הצעת י. גורי נתקבלה.

הסתייגות: למר א. פראי.

לפנינו הצעתו של מר וילנר שלפיה יש לקיים
את הבחירות הכלליות גם בעיריות הנמצאות

היו"ר ב. מינץ:

תחת מטשל צבאי.

יש לי הצעה דומה בקשר לכך.

ת. טובי:

ה צ ע ה :

" העיריות והמועצות המקומיות בכל מקום
הנמצאות תחת שיפוט של מדינת ישראל, חייבות
לערוך בחירות באותו תאריך מלבד מקרים יוצאים
מן הכלל, ואם הבחירות אינן נערכות בגלל
תנאים יוצאים מן הכלל, על שר הפנים לדאוג
לעריכתן תוך חדש ימים."

ה צ ע ה :

א. פראי:

" לא תוכל להיות עיריה בלי מועצה נבחרת
יותר משנה אחת."
כוונתי כי במקומות כגון לוד ורמלה, לא יוכלו
להתנהל בלי מועצה נבחרת יותר מאשר שנה אחת.

אני מבקש שכל ההצעות האלה תנוסחנה בכתב
ובישיבה הבאה נדון עליהן.

היו"ר ב. מינץ:

בהצעתי הקודמת, שלא נתקבלה, דובר על

א. פראי:

מקרים שהבחירות אינן מתקיימות במקום מסויים
או בשני מקומות מסויים. בישיבה הקודמת הוצגה השאלה ע"י החבר גורי
מהבדין במקרה שהבחירות אינן מתקיימות לפי תאריך שנקבע בחוק בכל הארץ.
מכיון שאנו קובעים בחוקה את יום הבחירות האחד בכל הארץ, הרי שורת
ההגיון מחייבת שאם במקרה הבחירות אינן יכולות להתקיים באותו תאריך -
רק הכנסת יכולה לקבוע תאריך אחר. אני מציע שהדבר יצויין בחוק בצורה

זו:

א. פראי:

ה צ ע ה :

" לא יכלו להתקיים בחירות בתאריך שנקבע בחוק, תקבע הכנסת את הבחירות ביום אחר, לא יאוחר מ-3 חדשים מיום שהבחירות עמדו להיערך."

ז. ורהפטיג: נדמה לי שבענין זה נתקבלה החלטה בסעיף 8(ג).

אנו מחקנו את המלה "מיד", אבל לדעתי, לולא היינו מוחקים את המלה הזו היו חילוקי הדעות מתיישבים, ואז במקרה ומאיזו סיבה שהיא, הבחירות נדחות, הרי מיד לאחר שאותה הסיבה חולפת - שר הפנים חייב לערוך את הבחירות.

ז. גורי:

החבר פראי הזכיר לנו דבר שדברנו עליו בישיבה הקודמת. אנו הבדלנו בין שתי אפשרויות של אי-קיום בחירות: (1) אי-קיום בחירות בכלל, בגלל סיבה יוצאת מן הכלל; (2) אי-קיום בחירות במקום יוצא מהכלל. הנוסח שלפנינו מדבר על מקום מסוים ולא על כל הארץ. אם שר הפנים לא יקיים בחירות בכל הארץ במועד הקבוע, אפשר יהיה לערער אהא על כך באמצעות שאילתא בכנסת, ושר הפנים יהיה חייב לתת תשובה לענין. הנוסח שלפנינו מדבר על הצעדים שיש לנקוט במקרה של אי-קיום בחירות במקום יוצא מהכלל.

י. ספיר:

לאחר שקבלנו החלטה שישנו תאריך קבוע לפי החוק בו מתקיימות בחירות בכל הארץ, הרי ברור שבמקרה, בגלל סיבה יוצאת מהכלל, מועד הבחירות יידחה - אפשר יהיה לפנות לשר הפנים בענין זה והוא יהיה חייב להופיע בפני הכנסת, להשיב ולנמק מדוע היה איחור או דיחוי, ואז תוכל הכנסת לקבוע את התאריך החדש, כעבור 3 - 4 - 5 חדשים כפי שהכנסת תמצא אז לנכון.

ועוד הערה בענין ההצעה של פראי: לאחר

שקבעו תאריך קבוע, אין הוא יכול לבוא ולהציע תאריך של שנה אחת לגבי כל מקום שאין בו מועצה נבחרת, משום שאז יערכו הבחירות בכל מקום בתאריך אחר, וזה לא מתאים להחלטתנו.

מר הורנשטיין:
היועץ המשפטי

אני הייתי מציע את הנוסח דלקמן:

ה צ ע ה :

" לא קוימו בחירות במועד ובמקום מסויים,
יקבע שר הפנים, בהתייעצות עם המועצה, את
מועד הבחירות החדש."

א. כהן:

הדבר איננו כל כך פשוט. בהיסטוריה של
הדמוקרטיה בארצות רבות, ידוע ששר הפנים
נתון לסיבות של כח עליון וצריך להיות מצב מיוחד ששר הפנים יהיה
בפירוש עבריין לפי החוק אם לא קיים את הבחירות במועדן. ישנם חלקי
ציבור שיוכלו לתבוע את הממשלה לדין מדוע לא קוימו הבחירות במועדן.
אינני יודע איך לנסח את ההצעה אבל ברור לי שלא נוכל להסתפק בזה
שר הפנים יקבע את המועד בכל מקרה שהבחירות תדחנה. אפשר אולי לציין,
שהכנסת תטפל בדבר לפי חוק מסויים.

ז. ורהפטיג:

אני חוזר על הצעתי הקודמת, להחזיר את
המלה "מיד" בסעיף 8(ג). זה יאפשר לשר
הפנים לקיים את הבחירות במקרה שתדחינה, וע"י כך יש לנו בקורת על
שר הפנים שיקיים תמיד את הבחירות מיד לאחר שתדחינה. יתכן שיהיה
מצב כזה שיהיה הכרח לדחות את הבחירות בכל הארץ, כגון מקרה של
מלחמה או רעש, אולם אז חסרה סמכות לדחות את הבחירות, כי בחוק כתוב
שהבחירות מוכרחות להתקיים בתאריך מסויים. אני מציע איפוא, :

ה צ ע ה :

" הרשות בידי שר הפנים לדחות מועד הבחירות
במסיבות יוצאות מן הכלל. לא קוימו הבחירות
במועד הקבוע בכל הארץ, מכל סיבה שהיא,
יקבע שר הפנים מועד אחר לקיום הבחירות
מיד לאחר שחלפה אותה סיבה. לא קוימו
בחירות במקום מסויים, מכל סיבה שהיא, יקבע
שר הפנים בהתייעצות עם המועצה היוצאת, מועד
אחר לקיום הבחירות לאחר שחלפה הסיבה."

י. גורי: הרישא של הסעיף אינו מניח את הדעת.
מה פירוש לא קויימו הבחירות?

י. ספיר: נניח שהיה רעש.

י. גורי: אנו עוסקים במונחי חוק ולא אם הבחירות נדחו בידי שמים או לא. אנו הצענו נוסח מניח את הדעת במקרה ששר הפנים דחה את הבחירות, אבל לגבי דחיית הבחירות בכל הארץ, הוא איננו מניח את הדעת. שר הפנים, מטעמים פוליטיים, יכול לדחות את הבחירות והצבור צריך להתגונן בפני אפשרות כזאת.

מר זילביגר: בעקבות דבריו של מר א. כהן, ברצוני לציין, היועץ המשפטי כי לפי סעיף 8(ג) קיימת סנקציה לא רק פרלמנטרית צבורית, אלא אם נכניס גם בחזרה את המלה "מיד", קיימת גם אפשרות של סנקציה משפטית, כי המלה "מיד" מחייבת את שר הפנים לקיים בחירות לא רק לאחר שלפי דעתו אותה הסיבה חלפה, אלא לפי מצב הדברים האובייקטיבי, כאשר הסיבה חדלה להתקיים. אז כל אזרח שיפגע מאי-קיום הבחירות במועדו, יוכל לפנות לבית-הדין הגבוה לצדק ולבקש משר הפנים ליתן טעם מדוע לא קבע את מועד הבחירות לאחר שהסיבה האובייקטיבית חלפה. בית המשפט יצטרך להכנס לגופו של הענין ולחייב את שר הפנים לקיים במלואו את חובתו החוקית. קיימות אם כן, שתי סנקציות: (1) סנקציה פרלמנטרית צבורית; (2) סנקציה משפטית רגילה.

היו"ר ב. מינץ: אנו מסתבכים בדיון. כולנו מסכימים שיש כאן איזה חלל ריק, ביחוד לאחר שהחלטנו על מועד קבוע. אני מציע למסור את השאלה לוועדת המסנה שנבחרה, וועדת המסנה תמסור לנו בישיבה הבאה את החלטותיה.

א. שפטל: אני מבקש זכות להימלך בקשר לתאריך הבחירות. הצעתי סוף נובמבר, והועדה החליטה על יום ג' בשבוע הראשון של חדש חשוון של אותה שנה.

סעיף 9

י. גורי: לסעיף קטן א' ו-ב', כתוב: "שר הפנים

רשאי לצרף לוועדה גם עובדי ממסלה".

אין הגבלה מה הוא מספר עובדי הממשלה ששר הפנים רשאי לצרף לוועדת הבחירות. בחירות זהו ענין משפטי ולא פוליטי. ועדת הבחירות צריכה להיות אורגן ציבורי אשר צריך לרכוש את אימון הציבור. אם קובעים ועדת בחירות היא צריכה להיות מורכבת מנציגי הציבור ולא מפקידי הממשלה. שר הפנים יכול לשגר בא-כח אחד או שנים כדי שיוכלו לעקוב אחרי מהלך עבודתה של ועדת הבחירות, אבל אין לתת לו סמכות לצרף מספר בלתי מוגבל של פקידי ממסלה.

בפסקא ב' כתוב: "שר הפנים רשאי בכל עת

למנות חברים נוספים לוועדת הבחירות." אני משער לעצמי שהניסוח הזה יותר מדי כולל. "בכל עת" - זהו מושג יותר מדי כולל.

ה צ ע ה :

אני מציע להוציא בכלל את סעיף ב'.

א. פראי: אני מרחיק לכת מחברי גורי. לדעתי, הסעיף

הזה מותאם לתקופה המנדטורית, כשהשלטון

העצמי היה מוגבל ובכל הענינים המכריעים הוא היה כפוף לשלטונות המרכזיים. אני מבין שאנו עוד נדון בשאלת "קצין הבחירות". אינני מבין מדוע שר הפנים צריך למנות את חברי ועדת הבחירות. אני מציע איפוא :

ה צ ע ה :

" לשם הכנת פנקס הבוחרים ולשם פקוח על הבחירות למועצת עיריה, תוקם ועדת בחירות לאיזור אותה עיריה. חברי הועדה ובכללם יושב-ראש הועדה, ייבחרו ע"י המועצה היוצאת, לפי הרכב הסיעות שבה."

מר רוזנבלום:
מנהל משרד הפנים
המדינה צריכה לקבל סמכות להפעיל את
הועדות הללו, וגם לדאוג לכך שהן לא
תחבלנה במאמצים. יתכן ותמצאנה אילו ועדות שבכוונה תחילה לא יעבדו
כראוי. לפיכך צריך למנות פקיד ממשלתי, בפרט לאחר שקבענו יום
בחירות אחיד בכל הארץ. ^{לשיש צורך} בפקיד ממשלתי - זה ברור. אבל
אני כשלעצמי מסכים שאפשר להגביל את המספר.

מר פראי מציע למחוק את המלים
"ימונו ע"י שר הפנים". נניח שמועצה מסוימת לא תרצה בבחירות.
אם כן, אותו הכח האדמיניסטרטיבי שחייב לדאוג ולבצע את הבחירות
בכל הארץ - ממנו תמנע כל אפשרות לפקח?

היו"ר ב. מינץ:
אני מצטרף להצעתו של החבר גורי.
כאן כתוב: "ימונו ע"י שר הפנים
בהתייעצות עם המועצה".

א. חושי:
אני מצטרף לדעתו של מר פראי.
המושג של דמוקראטיה או לא דמוקראטיה
הוא מושג של בחירות ע"י הצבור ובאי-כח הצבור, או ע"י מינוי.
כל מינוי שנעשה ע"י אדם ולא ע"י הצבור - חותר תחת הדמוקראטיה.
הענין שאנו עוסקים בו עתה איננו חדש. יש לנו בארץ דוגמאות רבות
של בחירות: לקונגרס הציוני, להסתדרות הפועלים ועוד. תמיד המועצה
היוצאת היתה מרכיבה את ועדת הבחירות לפי ההרכב הסייעתי או המפלגתי
שהיה קיים אז. לפי המוצע כאן, הרי שר הפנים רשאי (א) להוסיף פקיד
ממשלתי; (ב) רשאי למנות חבר נוסף לוועדה בלי להתחשב לגמרי ברצונו
של הצבור וזוהי סנדנציה מסוכנת. משום כך אני תומך בהצעתו של מר
פראי.

א. כהן:
מה שאמר אבא חושי בנוגע למינוי זה
נכון. ^{ממשלתי} אנו צריכים להגביל את ^{משרד} שר
הפנים ולפיכך אני מציע שנכתוב:

ה צ ע ה :

"המועצה רשאית להציע לשר הפנים,

א. כהן: ועדת הפנים ושר הפנים נותנים את הגושפנקא לדבר הזה.

ז. ורהפטיג: אני בעד מחיקת המלים "רשאי למנות עובדי ממשלה". כדי למנות בא-כח השלטון לוועדת הבחירות - לזה יש "קצין בחירות" ולדעתי, הוא שצריך לדאוג שפנקס הבוחרים יהיה בסדר. יש צורך בפקוח מטעם השלטונות המרכזיים על כל מקום ומקום. עובד הממשלה איננו חבר ועדת הבחירות, אלא רק משגיח על עבודת הועדה.

אשר לשאלה פרינציפיונית אם ועדת הבחירות צריכה להיות סמונה או נבחרת, בענין זה יש מקום להצעה ש"ועדת הבחירות תמונה לאחר התייעצות עם המקום". לא יתכן שהמועצה היוצאת היא אשר תמנה את ועדת הבחירות. כי ברור שלמסמרת היוצאת ישנם אינטרסים בבחירות החדשות. אין אנו מעוניינים להנציח את המצב הקיים, החוק צריך להיות מתוקן בצורה כזו שיאפשר לחדש ולשנות את המצב הקיים, כי זו היא מטת הבחירות.

י. בן-צבי: לדעתי, יש לשנות את הסעיף הזה.

שר הפנים אינו יכול למנות ועדה לערעורים מתוך אלה שאינם בתוך הבוחרים. אולם, בכל זאת, כדי למנוע מקרה סבוטז' או התרשלות יש לאפשר לשר הפנים למנות בכל מקום 2-3 אנשים בלי התנאי אם הם מתושבי המקום או לא.

שנית: בכל פעם יתווספו אצלנו ישובים

חדשים וערים קטנות חדשות שיהיה צורך לקיים בהם בחירות, כגון: בית-שאן וכו'. אנשים אלה הם מחוסרי נסיון ויש להכניסם בהדרגה לחיים הצבוריים שלנו. לפיכך אני מציע למחוק את הסעיף המדבר על עובדי הממשלה ולעומת זאת:

ה צ ע ה :

"להרשות לשר הפנים למנות חברים נוספים לא יותר מ-2-3, בלי התנאי שהם חייבים להיות תושבי המקום ורשאים לבחור.

י. גורי:

אני מבקש להכניס את התקון הבא:

ה צ ע ה :

"... חברי ועדת הבחירות ימונו/ ע"י שר הפנים לפי הצעת המועצה ההולכת, מבין האנשים הזכאים להרשם בפנקס הבוחרים."

כוונתי, שאם שר הפנים מקבל הצעה מעירית תל-אביב, בסמכותו של שר הפנים לאשר את המינוי.

את סעיף ב' יש למחוק, ולכל הדעות הוא מיותר.

בנוגע למינוי פקיד ממסלת, אנו עוד נדון על כך יחד עם הדיון על "קצין בחירות".

היו"ר ב. מינץ:

עדיין אינני מבין מה הוא ההבדל בין הצעת

י. גורי לבין הצעת פראי.

ש. מרלין:

אני מציע את הנסוח הבא:

ה צ ע ה :

"חברי הועדה ובכללם היושב-ראש ימונו ע"י שר הפנים בהתייעצות המועצה היוצאת ובאי-כח הרשימות בבחירות."

וכמו-כן יש להוסיף: "מבין האנשים הזכאים להרשם בפנקס הבוחרים רשאי שר הפנים לצרף לחברי הועדה את באי-כחו מבין עובדי הממשלה."

לסעיף ב' להוסיף: "שר הפנים רשאי בכל עת למנות, לפי דרישת מפלגה נוספת המשתתפת בבחירות, חברים נוספים לוועדת הבחירות."

י. ספיר:

ההצעה של חבר גורי מחזירה אותנו לויכוח הפרינציפיוני היסודי אם יש הבדל בין למנות

בהתייעצות או למנות לפי הצעה.

י. ספיר:

נניח איפוא, לרגע, שמועצה שיש בה רוב מסויים תחליט להרכיב רק לפי החלטת הרוב. לפי הצעת גורי שר הפנים צריך לאשר זאת, אבל אם אומרים "לאחר התיעצות" פרושו של דבר ששר הפנים יכל גם לשנות את ההצעה. צודק מר וורהפסיג שאמר באופן די ברור, כי אין בכוונתנו לתת למועצה היוצאת את הסמכות לקבוע את דמות הבחירות בעתיד. זה משאיר מקום גם להצעה של מר מרלין, אבל הצעתו היא מסוכנת. משום כך יש לדעתי לקבוע "בהתיעצות עם המועצה"

אשר לעובדי הממשלה, אני מפקפק ביעילות

הדבר. אם נקבל את ההצעה שהועדה תמונה לאחר התיעצות, פרושו של דבר שיש לראות את ועדת הבחירות כמסמכת ע"י השלטונות המרכזיים. אבל אני מבין שהמונח "עובדי ממשלה" מתכוון בדרך כלל לאלה האנשים שאינם קשורים עם גורמים פוליטיים המסוכסכים בזירה הזאת של הבחירות, ומתפקידם להשגיח שלא תהיינה קנוניות בוועדת הבחירות. אני מבין ששר-הפנים יהיה רשאי למנות אנשים מתאימים. אני מבין גם שזה יבוא לאחר המנוי.

דוד הכהן: אינני שלם עם הניסוח הזה הנותן לשר הפנים

יפוי כוח למנות את ועדת הבחירות. עירייה

המתקיימת 3 או 4 שנים, משתנה בה הרכב הכוחות מאז הבחירות, בפרט בתנאי ארצנו, עקב העליה הגדולה ועקב הסיפוחים השונים הנעשים מפעם לפעם. לפיכך אני מצטרף רק לחלק מהצעתם של החב' פראי וא.חושי שהעדיה היוצאת היא המציעה את הועדה. יש הכרח לקבל סמכות, ואנא מקבל את סמכותו של שר הפנים. הסמכות הזאת רשאית לאחר התיעצות עם העירייה היוצאת למנות עוד מספר חברים מוגבל, אולי עד ל-1/3 בוסף.

הצעתו היא:

העירייה היוצאת מציעה, ושר הפנים רשאי,

לאחר התיעצות, לפוסיף מספר חברים.

א. חושי:

אינני מבין את אותם החברים שאומרים, כי שר הפנים יודע בדיוק מה הם הצרכים של עירייה

זו או אחרת. לדעתי את הצרכים מכירים היטב רק אנשי המקום, ואינני

- 15 -

סבין מדוע צריך לתת סמכות כזו לשד הפנים "לאחר התייעצות" ולא לפי הצעה". אם כך, הרי נשארת בידי שר הפנים הסמכות הפורמלית לאשר את ההצעה או לא. גם אם משתנים הרכבי הכוחות באיזה עיריה שהיא, הרי ברור שבין כך ובין כך שר הפנים קשור בהצעה של המועצה היוצאת. קנה המידה היחיד לכל שנוי שעלול לחול, היא בכל-זאת המועצה היוצאת ואין אף אחד שיוכל לבדוק את יחסי הכוחות החדשים, באם נוצרו. כדאי להזכיר שועדת הבחירות של הכנסת נבחרה לפי ההרכב של מועצת-המדינה הזמנית, ואפשר היה גם כן לטעון שהרכב זה איננו משקף את יחסי הכוחות, לכן אני אומר שבנ"ז אין שום קנה מידה. את הצעתו של מר מרלין אפשר היה להבין כך:ב"כ הרשימות יוכלו להשתתף בזכות דעה מיעצת. וזאת משום שאיננו יכולים לבחון, לפני הבחירות, מהו משקלם.

ג. טובי: אני מסכים להצעת החב' פראי ולתקונים שהרא הביא, אבל מדוע למשל, אצ אין עכשיו בנצרת אף חבר אחד מהמפלגה שלנו במועצת העיריה, למרות שלבחירות בכנסת קבלנו 50% מהקולות. כמו"כ אינני יודע אם המועצה בנצרת תכניס לרשימת חברי ועדת הבחירות, איזה שהוא מועמד מהמפלגה שלנו. לפיכך אני מציע את התיקון הבא:

ה צ ע ה:

" המועצה תציע את חברי ועדת הבחירות בהתייעצות עם חוגים רפרזנטטיביים במקום"
או: " המועצה יחד עם חוגים רפרזנטטיביים תקבע את חברי הועדה".

מר רוזנבלום: ^{בגין}אנו מבקשים לקבל "בהתייעצות" ולא

"לפי הצעה", כי אין שום מכונה שתוכל

לבחון את יחסי הכוחות ואת השיקולים הפולטיים של כל מועצה. אם אנו מדברים על דמוקרטיה, ברור שאנו מדברים גם על ממשלה דמוקרטית, ואם אין אמון בממשלה דמוקרטית - לא יועיל גם החוק. היו לנו אפילו מקרים שמועצה מסויימת לא רצתה בשום אופן לצרף תיסני לועדה שלה, ואנו היינו צריכים להתערב בדבר. יש לפיכך, לתת לרשות המבצעת את

מר רוזנבלום:

הסמכות הזאת. המלה "בהתיעצות" מספקת את כל הדרישות מכל הבחינות.

י. גורי: יש להבדיל בין שאלה פרטינרית לבין

סקונדרית. במצב פרימרי ישנן 4 אפשרויות:

1. המועצה בוחרת ועדת בחירות;

2. שר הפנים ממנה ועדת בחירות;

3. שר הפנים ממנה לאחר התיעצות;

4. שר הפנים מאשר הצעה.

השאלה הסקונדרית היא/מה אם הרכב האוכלסיה

משתנה שנוי יסודי. אני מציע לוועדת הפנים לפתור קודם כל את השאלה

הפרימרית, ואת השאלה הסקונדרית אני מציע להעביר לוועדת המשנה.

אין הבדל בין הצעתי לבין הצעת החב' פראי,

כי גם אם המועצה תבחר, שר הפנים יצטרך למנות... כי אם אנו קובעים

יום סדרות אחד, הכרחי הוא שכל הועדות תעבודנה תחת פקוח ממסלתי. אין

הבדל מהותי בין שתי ההצעות האלה מלבד הענין של יחסי הכוחות.

ועוד הערה: דברו כאן הרבה על דמוקרטיה,

אבל לדעתי הדמוקרטיה יושבת כאן והיא מחברת חוק ורופה להבטיח את הדברים

שהיא צריכה להבטיח במדינה דמוקרטית. מה שאי אפשר להבטיח בחוק אנו

משאירים זאת לפרקטיקה האדמיניסטרטיבית.

היור"ר ב. מינץ: לפנינו שלש הצעות:

(1) המועצה בוחרת לפי יחסי הכוחות;

(2) ועדת הבחירות ממנה לפי הצעת המועצה היוצאת;

(3) שר הפנים ממנה את ועדת הבחירות לאחר התיעצות עם המועצה היוצאת.

ה צ ב ע ה

=====

בעד הצעה (1) כנ"ל - 3 קולות.

" 4 - " (2) בעד הצעה

" 6 - " (3) בעד הצעה

בתקבלה ההצעה השלישית.

הסתייגות: למר י. גורי; למר א. פראי.

י. גורי: אני מבקש להצביע "בעד ו"נגד" על כל הצעה.

היו"ר ב. מינץ: לא היה לנו תקדים כזה. אם ישנן 3 הצעות באתו

ענין, מצביעים בעד כל הצעה, ומתקבל ההצעה שזכתה ברוב קולות.

י. בן-צבי: מי קובע את ההרכב?

היו"ר ב. מינץ: שר הפנים.

את הנסיון המדויק של ההצעה שנתקבלה, נעביר לועדת המשנה.

כמו"כ ישנן לפנינו שתי הצעות נוספות בענין צרוף חברים לועדת הבחירות:

(1) אפשרות לצרף מספר חברים מוגבל

(הצעת ד. הכהן)

(2) להוסיף ב"כ הרשימות.

(הצעת ש. מרלין).

ז. ורהפטינג:

בענין הצרוף יש לי הודעה:

במקרה שבכנסת יתקבל התיקון של גורי ופראי,

אציע אני אז תיקון ביחס לאפשרות של צרוף. ז.א. הסתייגות להסתייגות אורונטואלית.

היו"ר ב. מינץ: אני מצטרף להודעה זו.

ד. הכהן: אני מצטרף להודעה זו.

א. שפטל: לדעתי אם תתקבל ההצעה הנ"ל, אזי אין מקום לצרוף.

י. ספיר: אני מציע להצביע את ההצעה של ד. הכהן עם

אפשרות לצרף מספר חברים מוגבל.

ד. הכהן: אני מסיר את ההצעה שלי, לאחר שנתקבלה ההצעה בדבר מנייח לאחר התייעצות.

- י. ספיר: כיצד תציע ההצעה של ד. הכהן לכנסת אם תקבל ההסתמייגות של גורי ופראי?
- ז. וורהפטיג: אני מציע את הדבר כתיקון.
- י. גורי: אני מבקש את היו"ר להציע את הצעות הנ"ל "בעד" ו"נגד" כפי שהצעתי.
- היו"ר ב. מינץ: שמעתי שיש מתנגדים ולפיכך אינני יקל לעשות זאת.
- א. כהן: ברצוני להציע הצעה, שלדעתי אין בה סתירה:
ה צ ע ה:
לאחר שועדת הבחירות נקבעה (כפי שהכנסת תחליט) רשאי שר הפנים לצרף אליה חברים נוספים עד כדי שליש.
- י. גורי: אני מבקש לרשום בפרטיכל, שלעתי אין לקבל את ההצבעה שנערכה היום, כחוק. במקרה זה אני מקבל את הדין, אבל אינני מקבל את הדבר להבא כחוק.
- היו"ר ב. מינץ: האם חברי הועדה מוכנים להצביע את הצעתו של א. כהן כנ"ל?
- א. חושי: לדעתי לא, לאחר שהסכמנו שטר וורהפטיג יציע זאת כהצעת תיקון בכנסת.
- היו"ר ב. מינץ: אני מציע למר א. כהן לבקש את סר וורהפטיג להציע את הצעתו כתיקון.
- א. כהן: לדעתי זה יגרום לסבוכים נוספים בכנסת. אני הייתי מעדיף כי הדבר יוכרע כאן.
- סר רוזנבלום: היו כאן שתי הצעות עקרוניות: בחירות או סנוי, ו- בחירות וצרוף. בא סר גורי וחלק זאת לשניים ונתקבל החלק האחד: "בהתייעצות עם המועצה היוצאת". אשר לחלק

סר רוזנבלום:

השני, בא סר וורהפטיג ואוסר שבאם יתקבל החלק הראשון, יבוא הוא ויציע תיקון.

י. גורי: יש כאן אי-הבנה. יש הבדל גדול אם שר הפנים

רשאי לצרף לוועדה עובדי ממשלה בלי מניין,

או שהוא ימלא למנות חברים נוספים לוועדת הבחירות. ואם נתקבלה ההחלטה ששר הפנים יוכל למנות רק לאחר התייעצות, הרי אין הדבר מבטיח כלל ששר הפנים ימלא לאחר ההתייעצות הזאת להוסיף חברים נוספים, כי ההתייעצות מחייבת גם אותו.

היו"ר ב. מינץ: אני קובע, שבתחילת הישיבה הציעה סר גורי

למחוק את סעיף ב' בדבר פקידים ממשלה וגם

החב' וורהפטיג הצטרף אליו.

א. שפטל: אני מבקש מאת היו"ר להצביע על סעיף 9 כולו.

היו"ר ב. מינץ: אני מפסיק את הדיון בענין זה ונמשיך בן

בישיבה הבאה. בתחילת הישיבה הודעת, שעלינו

עוד לדון בענין מסקנות הועדה בקשר ליוסף אבו-גוש.

בשבוע הבאה תתקיימנה שתי ישיבות:

ביום ב' בשעה 9.30

ביום ג' בשעה 8.30

ש. מרלין: אני מציע, שוועדת הפנים תפנה לשר הפנים ותבקש

ממנו לקבוע את סוג הבחירות בהקדם האפשרי.

סר רוזנבלום: שר הפנים עסוק היום בישיבה מיוחדת של הממשלה.

אני אעביר את המסאלה הזו לשר הפנים, ובישיבה

הבאה אמסור לכם את תשובתו המוסמכת בענין זה.

י. ספיר: אני מבקש שבישיבה הבאה נקבל החעה על תאריך

הבחירות ועל מצב ההכנות.

(הישיבה בענין זה נבלעה).

היו"ר ב. מינץ:

אני מבקש את ועדת המשנה לענין יוסף.

אבו-גוש, למסור לנו דו"ח על עבודתה ומסקנותיה.

י. בן-צבי:

הדו"ח נמסר ביום כ"ה בתשרי תש"י. העתק

מהדו"ח נמסר לכל החברים ואין אני חושב

שיש צורך לקרוא כאן את כל הדו"ח. הדו"ח מתחלק ל-3 חלקים: הרכב הועדה

ומטרת עבודתה; החומר העובדתי והעדויות; המסקנות. בפני הועדה עמדו

שתי בעיות: סבות העלמו של יוסף אבו-גוש; יחס השלטונות היהודים אליו.

לאחר שמיעת העדים הוכח לנו שיוסף אבו-גוש לא נחטף וגם לא הוצא בכח

מגבולות הארץ. הוא עזב את הארץ ונמצא ביום 6.9.49 חפשי מחוץ לגבולות

ישראל, ונמצא בשטח העומד תחת שלטונה של ממשלת עבר-הירדן.

אשר ליחס הממשלה הישראלית ליוסף אבו-גוש,

הרי לאחר ששמענו את העובדות והביאורים, הוברר לנו שלא היתה כוונה של

הפליה ביחס לגרושה של אשת אבו-גוש, אבל לעומת-זאת היתה הפליה מצד

השלטונות הישראלים לאבו-גוש עצמו. העובדות הבולטות של הפליה מצד

השלטונות היו אלה: אופן מאסרו בשעה שנאסרו יתר חבריו מלח"י והעברתו

למחנה שבויים ערבי, אופן שחרורו והעמדתו תחת פקוח המשטרה.

לאחר שמכמנו את כל העובדות והעדויות,

באנו למסקנות כפי שצויינו בדו"ח שמונח לפניכם.

לדו"ח שלנו ישנה תוספת - חוות דעת- של

אחד מחברי הועדה, החבר פראי.

אנו הבאנו את הדו"ח הזה לתשומת לב ועדת

הפנים, ועל הועדה להחליט מה ייעשה בדו"ח הזה. לדעתי עבודת ועדת המשנה

הסתיימה בעצם פרשת החקירה והוצאת המסקנות. על ועדת הפנים להחליט עתה;

אם להביא את הענין שוב למליאת הכנסת, למסור דו"ח לכנסת על פעולת

ועדת החקירה, או שועדת הפנים תפרסם רק את המסקנות מבלי להביא שוב את

הענין למליאת הכנסת, לאחר שהכנסת רצתה להמנע מוכוח בענין זה.

היו"ר ב. מינץ:

אני תומך בדעתו של החבר בן-צבי, שאין

להביא את הענין הזה שוב למליאת הכנסת.

עלינו לפרסם את המסקנות, שחלק מהם פורסם כבר בעתונות, באופן רשמי, ובזה

לסיים את הפרשה.

י. ספיר:

אם מציאותו של יוסף אבו-גוש בעבר-הירדן

י. ספיר:

אינה ניתנת לערעור, הרי השאלה מבחינה זו איננה עומדת על הפרק כפי שעמדה אז לפני התחלת עבודת ועדת החקירה. גם לפי מסקנות ועדת החקירה נמצא שיחס השלטונות אליו, היה מופלה לרעה. אני חושב שעם פרסום המסקנות האלה צריכה לבוא תביעה מצד ועדת הפנים, אל השלטונות הישראלים שתנקוט בכל האמצעים, כדי לברר מהי הסבה ליחס ההפליה אל יוסף אבו-גוש, ויחד עם זאת להביע גם תביעה, שהשלטונות אע"פ פעולת נמרצת כדי לתקן את המעוות. גם לפי דעת הועדה, היה היחס אליו עויין וזה המריץ את האיש לעזוב את גבולות הארץ. אין אנו יכולים, לפיכך, להסתפק רק בפרסום המסקנות. על השלטונות הישראלים להעביר לידיעתו של יוסף אבו-גוש, שהוא רשאי לחזור לארץ ותנתן לו כל ההגנה, שזכאי לה אזרח מדינת ישראל. כמו"כ יש להעביר לידיעתו, שמשפחתו יכולה גם היא לחזור לארץ. גם אם הוא עבר עבירות פליליות אחרות, הרי הסכסוך שהוא צריך להשפט עליו, איננו סכסוך שיביא לו פסק-דין מות.

העובדה, שהיה אליו יחס הפוך, איננו גורם מעודד, בכל אופן לגבי אותו איזור שאנו מעוניינים בו. יחד עם זאת יש לעשות חקירה סקיפה ולהוציא את המסקנות המתאימות ביחס לאותם הגורמים שהפלו אותו לרעה, כדי שמקרים כאלה לא יישנו.

א. שפטל: האם ידוע למר ספיר שיו סף אבו-גוש עזב את הארץ בלי רשיון מהארגון שלו?

י. ספיר: הפרטים האלה אינם מעניינים אותי. אותי מענינת העובדה שהוא היה נרדף כאן, ובגלל ההרגשה הזאת שהוא נרדף, הוא היה נאלץ לעזוב את הארץ.

היו"ר ב. סינף: לאחר ששמעתי את דברי מר ספיר, אני רוצה

לשאל את חברי הועדה אם הם קבעו מה היתה

הסבה שיוסף אבו-גוש עזב את הארץ? האם בגלל הרדיפות שנרדף ויחס ההפליה אליו, או בגלל העבירה הפלילית שהוא עבר? זוהי לדעתי נקודה חשובה מאד אם להתחשב בהסלכות של מר ספיר בקשר לשובו לארץ. היה רצוי שאקבל תשובה על כך עכשיו.

י. בן-צבי: אי אפשר לקבוע את הדברים האלה באופן

מפורש. ברור אבל, שהאיש היה מדוכא

והיתה לו הרגשה של יחס הפליה לגביו. יחד עם זאת מופיע עוד גורם, שהוא דקר את חברו אבו-טאלאם. מכיון שמופיעים כאן שני הגורמים ואלה, קשה לקבוע מה הכריח אותו לעזוב את הארץ. אנו רשאים, איפוא, להניח ששני הגורמים האלה גרמו לכך שהוא ברח מן הארץ.

ש. מרלין: שאלה: האם בכוונת הועדה לעבור על הפרשה

הזו לסדר היום, או שהיא מציעה להסיק

את המסקנות.

י. לין מור: אני קבלתי את הדו"ח של הועדה דקות מספר

לפני החכנס הועדה לדיון, ולא היתה לי

שהות לעיין בדו"ח בפרטות. עפ"י כנדמה לי, שאי אפשר לעבור לסדר היום מבלי להכנס לדיון ומבלי להעיר לפחות כמה הערות ביחס לדו"ח הזה.

לפני כמה ימים קבלנו מכתב שנכתב ע"י

אשתו של יוסף אבו-גוש, הנמצאת בסביבות שכם בכפר (ג'לנצ'ה). היא כותבת שכל הידיעות על כך שיוסף אבו-גוש נמצא בשטח שלטונות עבר-הירדן, אינן נכונות וכי לה אין כל ידיעה עליו.

כאן צריך בדו"ח שחתימתו של יוסף אבו-גוש

על המכתב הפורסם שנתקבל ממנו, נבדק ע"י מומחה מטעם המשטרה ואין הועדה

מטילה ספק בחוות דעתו. ברור למדי שהמשטרה היתה צד מעובין בכל הפרשה

הזו, ועל כן נדמה לי, שאין להתייחס ברציפות יתרה להחלטה הזו של הועדה,

לסמוך על מומחיותו של המומחה מטעם המשטרה. היה צורך לסטור את הדבר

למומחה שאינו קשור למשטרה. הדבר לא נעשה, וגם לאחר הדו"ח הזה אני מטיל

ספק בנכונותו של המכתב שהובא לנועה ע"י המשטרה.

הדבר השני שאני רוצה להביע את תמהוני

עליו, הוא בדבר ההוכחה האומרת, כי יש להניח שיוסף אבו-גוש היה מלא

טרירות נגד היהודים, מאחר שכתב במכתב שנהגו בו כפי שהיו נוהגים בהיטלר,

וזאת משום שהועדה יצאה מתוך הנחה שהמכתב הוא אדינטי.

כמו"כ אני מביע את תמהוני על כך (בסעיף 4)

האומר, שידידיו היהודים לא תמכו בשעת א' דחקו. הועדה אינה מביאה שום

נימוקים המוכיחים את ההנחה הזו, ביחוד מאחר שההנחה הזו אינה מתאימה

למציאות. יוסף אבו-גוש נהנה מתמיכתם המלאה של ידידיו וחבריו היהודים

ילין טור:

שהשתדלו בשבילנו כל הזמן ותמכו בו. אנו נתנו עבורו ערבות לאחר סאטרו
ההשתדלנו לסדרו במקום עבודה. כמו"כ תמוהה המסקנה של הועדה האומרת,
על סמך הודעתו של סחמוד רשיר, שיוסף אבו גוש, תחת לחץ מצד היהודים
היה צריך לבצע פעולות של טרור אל נגד אנשים מסויימים. זוהי האשמה
חסורה מאד. כתוב אמנם בדו"ח: "אולי יש גם יסוד לידיעות...".
על סמך "אולי" אי-אפשר להוציא מסקנות, ובפרט כשהן מטילות האשמה
חסורה מאד.

על כן אני מציע, שבשלב זה לא נעבור

לסדר היום על הדין-וחשבון של הועדה, מבלי שחברי הועדה יקראו את
הפרטיכל המלא, ומבלי שיוכלו לעיין בדבר, עיון מוקדם.

יש לשער שהעובדות שנמסרו היו בולטות

ויש לברך בכל-זאת את הועדה, שהגיעה לידי מסקנה שהיה יחס של הפליה
לגבי יוסף אבו-גוש, אולם לצערי, אני קובע שהמצב בכפר אבו-גוש לא
השתפר, והחיכוכים והמריבות, הנצישות וההפליות, לגבי אנשים שהם מידידיו
של יוסף אבו-גוש, במשכות ללא הרף. את ביתו של יוסף אבו-גוש רוצים שוב
להחרים, ואין כל צעד מצד המשטרה המחוזית בירושלים, שיש לה זיקה לענינו
של יוסף אבו-גוש, לתקן את המצב. המצב אינו יכול להמשך כך, ואני מבקש
מהועדה, בתור צעד ביניים, אך אשר נדון בענין זה ונקבל את המסקנות,
לחייב את יושב-ראש הועדה שיפנה אל שר המשטרה ויבקשו לתת הוראה להפסיק
את כל הנגישות בכפר מכאן ולהבא.

א. חושי: אמרת שאתה חולק על המסקנה של ועדת החקירה

שיוסף אבו-גוש נמצא בעבר-הירדן, על סמך

מה?

י. טור: אנו מסתמכים על מכתבה של אשתו שאין לה

על ידיעות על מקום המצאו.

א. פראי: השאלה היתה כאן, מה בעצם גרם לבריחתו?

אני חושב, שהועדה מנתה כמה סיבות לכך.

אבל אני רוצה לציין, מה היה הגורם האמיתי. את הדבר הזה הבאנו לידי ביטוי
במסקנה ג'.

י. גוריי: בראש הסיבות שמנינו לבריחתו, ציינו את היחס של השלטונות אליו. במסקנה ג' ציינו שרצוי שהשלטונות הישראליים יתקנו את המעוות, וכאן התכוונו לאותם הדברים שאמר מר ספיר. אנו כתבנו את זאת באופן סתמי, מכיון שהמסקנות עלולות היו להתפרסם, אבל התכוונו במפורש שהשלטונות הישראליים יחזירו אותו ואת אשתו לשטח הישראלי. זו היתה כוונתנו בפסקא ג'. מר ספיר עמד על כך שיש לממש את ההחלטה הזו, וזו היתה גם מטרת הדיון והמסקנות. לדעתי, הדיון על המסקנות האלה יועבר לשרים הנוגעים בדבר: שר הבטחון, שר המשטרה, שר הפנים, כדי שהמשרדים הנוגעים בדבר יאחזו באמצעים המתאימים, על מנת לקיים את המלצות הועדה.

יחד עם זאת אני חושב, שאין אנו יכולים לגנוז את הדין-וחשבון הזה ואת מסקנות הועדה. השאלה נתעוררה במליאת הכנסת, היה ויכוח על כך אם למסור את הדבר לועדה פרלמנטארי או לוועדת הפנים, אבל עצם השאלה הוצגה בכנסת. לפיכך אני חושב, שעל הועדה למסור את המסקנות למליאת הכנסת. אני סבור, שהענין הזה חורג מתחום של סקרה אחד של יוסף אבו-גוש.

ש. מרליין: אני מציע, שנחליט כאן למסור דו"ח למליאת הכנסת, וכן להחליט שאנו נהיה מוכנים לדיון מלא על הדו"ח הזה במליאה.

ז. ורהפטיג: אני מאד מצטער שהחבר ילין-מור, כפי שהוא בעצמו הודה, קרא את הדין-וחשבון בחפזון והוציא את המסקנות על סמך קריאה נחפזת. בדין-וחשבון אין שום קשר אורגני עם מסקנותי, בין ההשערה על היעלמו של יוסף אבו גוש, לבין ההשערה שאולי סולק ע"י חבריו לשעבר. לדעתנו ברור, שהוא קופח גם ע"י חבריו, ובנוגע לקיפוח יש לנו בפתטיכל חומר מספיק. במסר לנו שחבריו היו נותנים לו, מפעם לפעם, סכום של שתי ל"י וזו היתה כל התמיכה מצד חבריו, ולפיכך היה נאלץ ללכת לאויבו ולהתפרנס מהפירורים של מחמד ראשיד. מכאן הוצאנו את המסקנה על קיפוחו. אנו היינו מוכרחים לציין גם עובדה זו בפרטיכל, אחרת היינו מסלפים את הדין-וחשבון. אי-אפשר לומר שההשערה הזאת היא מחוסרת כל יסוד.

ז. ורהפטינג:

כמו-כן אני מצטער לציין, שלא קבלנו כל עזרה בעבודתנו, מחבריו לשעבר של יוסף אבו-גוש. חבריו לשעבר לא רצו לשתף אתנו כל פעולה, והיו בינינו אי אלו חיכוכים אפילו בנוגע למינוי מזכירה זו או אחרת. אצלנו התקבל הרושם, שחבריו לשעבר לא היו מעוניינים כלל לעזור לנו בעצם עבודת החקירה, ולגילוי פרשת היעלמו של אבו גוש.

אנו רשאים, כחברי ועדת החקירה, לדרוש מחברי ועדת הפנים לאשר את הדין-וחשבון שלנו, או שהועדה תחליט שעלינו להמשיך בחקירה, ותחליט אחר-כך מה הן המסקנות.

א. חושי: הנקודה העקרית, היא בכל הפרשה הזאת:

מה גורלו של האיש. אני מציע איפוא;

(א) לעשות כל מה שאפשר, באם האיש חי, להחזירו לארץ ולאפשר את החזרת אשתו וילדיו; (ב) אני מתנגד לכל דיון פומבי בענין זה, אני חושב שדיון פומבי יגרום רעה לאיש ויעמיד אותו בסכנה יותר גדולה במקום המצאו, מאשר עד כה. האיש מסתגר בודאי ואם אנו נכריז ונגלה שלדעתנו הוא נמצא בעבר-הירדן, הדבר יעבור לידיעת שלטונות עבר-הירדן, ויעמיד את האיש בסכנה.

היו"ר ב. מינץ: ז.א. מאאז שהנך מתנגד לפרסום הסיכום?

א. חושי: אני מתנגד לכל פרסום שעלול להזיק לו!

כל דבר שעלול להביא לו נזק, אני מתנגד

לפרסומו. (ג) אני מציע שנאשר את הדין-וחשבון של הועדה.

י. גורי: שאלה לחבר פראי. על הדין-וחשבון חתומים

כל חברי הועדה ובכללם גם חתימתו של החבר

פראי. יחד עם זאת פרסם החבר פראי תוספת משלו. החבר פראי מעמיד

את המקרה של יוסף אבו גוש, באור של היחס הכללי של שלטונות ישראל

למעוטים הערבים ומוציא את המסקנות שלו. לדעתי, אי אפשר להשתמש במקרה

של יוסף אבו גוש, כעובדה על יחס מדינת ישראל למעוט הערבי. דבר זה,

י. גורי:

יכול להיעשות דרך צנורות אחרים, אבל ועדת הפנים אינה יכולה להשתמש ברקע של יוסף אבו גוש, לשם דיון בכנסת על שאלת היחס של המדינה למיעוט הערבי.

בסעיף ג' צוינו שני דברים, שלדעתי יש ביניהם סתירה. מצד אחד דובר על ההפליה, ומצד שני דובר על היחס אליו לפני משורת הדין. אם אנו קובעים שהיתה הפליה צריך לקבוע מה היתה ההפליה. אם קובעים "לפנים משורת הדין", ז.א. שלא היתה כאן הפליה, אבל אנו קובעים יחס לפני משורת הדין. אי אפשר לערבב את שני התחומים האלה, במדה שהיתה הפליה צריך לקבוע במה היתה ההפליה, ובמדה שאומרים לנו משורת הדין - הרי אי אפשר לומר זאת בנשימה אחת. לדעתי, יש צורך לנסח את סעיף ג' מחדש.

בסכוינות הועדה נאמר, שמתפקיד הועדה לחקור את מסיבות היעלמו של יוסף אבו גוש, ולא ניתנה לה כל סמכות, לברר את יחס מדינת ישראל למיעוט הערבי. זהו ענין בפני עצמו ולא נוגע כלל ליחס לאבו גוש, ואין אנו יכולים להעלות את הבעיה על הפרק. במסגרת הזאת.

אני מסכים לדעתו של א. חושי, להמנע ככל

האפשר מפרסום הענין הזה.

אני חושב כמו כן, שאין להוציא מסקנות מרחיקות לכת מתוכן המכתב של יוסף אבו גוש, ביחס למרירות לבו. האיש נמצא במצב מסוים, וברגעי יאוש כתב מה שכתב, ביחוד למה שנוגע ליחס כמו להיטלר.

היור"ב. מינץ: לדעתי, יש לתקן גם את סעיף א' של המסקנות.

א. כהן: אני מתפלא, שחלק מהמסקנות פורסם בעתונות, אם כי לא באופן רשמי. אינני יודע כיצד מגיעים לדברים לחוץ, ואם כך הוא הדבר, אינני יודע כיצד נוכל לשמור על סוד. אולם יחד עם זאת אני בדעה, שיש לפרסם את הדין-וחשבון הזה

א. כהן:

ואין טעם להגביזו, אם כי יש מקום לתקונים, לאור ההנחות החדשות שהושמעו כאן. אם באמת אנעשתה כאן שגיאה ביחס לאדם מסוים, אין צורך לחפות על זה.

אשר לתוספת של החבר פראי, זוהי חות-דעת

פרטית ואינה שייכת למסקנות הועדה. לדעתי, אסור לוועדה לפרסם את חות-הדעת הזאת, כי ע"י כך אנו ניצור תקדים מסוכן. צריכה להיות הגינות מסוימת לגבי החלטות של ועדה פרלמנטארית. אם מר פראי חושב אחרת, ויש לו מסקנות אחרות, הוא יכול להעלותן ע"י פרסום מאמר בעתונות. אני כשלעצמי אינני רואה במקרה של אבו גוש ענין טפוסי ליחס של ממשלת ישראל לערבים.

ביחס להערותו של החבר גורי על ההפליה

ועל היחס לפניים משורת הדין, רציתי להעיר, שיש כאן מקרה מיוחד של ערבי שעזר ליהודים, סיפק להם נשק, השתתף בפעולות, גם בזמן מלחמת השחרור, ולפיכך יש להתייחס אליו לפניים משורת הדין.

דוד הכהן: אני מצטרף למה שאמר החבר א. חושי.

אולם יחד עם זאת אני מתנגד להלך הרוח

הזה השורר כאן, שהיה כאן יחס של הפליה ברורה לגבי האיש הזה. ידוע לנו שלערבים, בדרך כלל ובפרט עכשיו, ישנה רגישות יתרה. אולם הרגישות הזאת שוררת לא רק בין הערבים. יש לנו, לצערנו, חוגים רבים שיש להם הלך רוח של קיפוח: נכים, חיילים משוחררים, עולים חדשים ועוד. לכלם יש הרגשה של הפליות וקיפוח. כלנו יודעים מה זה כפר ערבי ומהן אופי האינטריגות בין תושבי כפר ערבי. ולדעתי הפרזנו בכל המקרה הזה. גם אני איש מהישוב ואני מוכרח לציין שעד עכשיו לא שמעתי עליו בכלל ואינני יודע מה הן הזכויות המיוחדות שלו. החבר פרידמן ילין מדגיש אסנס סאד את זכויותיו אבל אני יודע שעד כה לא שמעתי עליו.

י. מור: אתה שמעת מה שנעשה בכפר טייבה, אבל

לא שמעת מה שנעשה בכפר בסביבות ירושלים.

ד. הכהן:

אינני מוכן לקבל אתקסברה הזאת שהארץ
תזדעזע מהדברים האלה, ואני מציע לעבור על

הדבר לסדר-היום.

ה. טובי:

בשעה שדנו בכנסת על ענין-אבו-גוש וגם
בשעת דיוני הועדה, ברור היה שזוהי איננה
רק שאלה של יוסף אבו-גוש, אלא שאלת היחס למיעוט הערבים. באור זה
הועמדו גם דיוני הועדה בזמנה. אני תוסך במסקנותיו של החבר פראי,
ולדעתי יש לצרף אותם לדיון-וחשבון. אני מציע שנעביר את הדיון-וחשבון
לכנסת ונפנה את תשומת לב הכנסת ליחס של מדינת ישראל למיעוט הערבי.

י. מור:

הדיון הוא לא רק ביחס ליוסף אבו גוש,
אלא גם ביחס לתמיכתה של הממשלה למחמוד
ראשיד, ושלטונו בכפר. מחמוד ראשיד מעורב גם בענינים של המסתננים
הערבים, ויש לדון גם בשאלה הזאת.

א. פראי:

שאלו אותי חברים, מדוע חתמתי על הדיון-
וחשבון, בו בזמן שיש לי תוספת משלי.
חתמתי על הדיון-וחשבון משום שאינני מערער על העובדות, אבל כתוספת
למסקנות שהוצאו ע"י הועדה, יש לי גם מסקנות משלי. המסקנות שלי
צוינו בתוספת המיוחדת. ^{היותי} חבר הועדה איננה שוללת מסני את הזכות
להציע מסקנות משלי. אם למשל, ביחס לגירושי אשתו של יוסף אבו גוש,
רואה הועדה כאן, ענין שגרתי, לפי גישה פורמלית של השלטונות, אם כן
אין כאן הפליה מבחינה פורמלית, כי הממשלה נוהגת לגרש את כל המסתננים.
ולפיכך אי אפשר להאשים את השלטונות על עבירה מבחינה פורמלית בעד
הפליה. אבל, לדעתי, מבחינה ~~פנימית~~ מהותית היתה כאן הפליה. אני חושב
שמענין יוסף אבו גוש משתקפת מדיניות הממשלה, ואני מציע שהכנסת תדון
על כך. לא הצעתי הצעות מפורטות, כיצד צריכה הממשלה לנהוג לגבי
המיעוט הערבי. אבל אני חושב שהועדה והכנסת צריכות לדון בדבר.
אם היתה הפליה לגבי יוסף אבו גוש - הכרח הוא לברר מה היה הרקע
לכך, ועל זה צריכה לדון הכנסת.

י. בן-צבני: עצם העובדה, שארבעת מחברי הועדה, שאינם שייכים כולם למפלגה אחת, ואף לא לקואליציה אחת, באו לידי מסקנות משותפות בנוגע לעובדות - סראק דבר מה, שכן היתה בדיקה וחקירה שנעשתה באופן אובייקטיבי ובלתי תלוי מאיזה גורמים שהם. לאור הדברים שנשמעו כאן, ברצוני להעיר כמה הערות:

לחב' ילין מר:

אשר לשאלה אם המכתב של יוסף אבו-גוש מ-6 בספטמבר מזויף או אמיתי, הרי אין אני מפקפקים בנכונותו של המכתב. אנו בדקנו היטב את מידת האובייקטיביות של המומחה לכתב יד מטעם המשטרה, ואין לנו כל ספק ביחס אליו. לפיכך אנו משוכנעים שיוסף אבו-גוש נרח בעצמו וכנראה שמצבו המדוכא, אילץ אותו לכתב סתם באותה הלשון שכתב.

לחב' י. גורי:

בכדי לקבוע אם ישנה מתירה במסקנות הועדה, ביחס להפליה וביחס של לפניים משורת הדין, יש צורך לקרוא את הפרטיכל במלואו. אנו קבענו בפירוש שיתה הפליה ביחס לאבו-גוש בשעת מעצרו, ואח"כ בעת שחרורו והעמדתו תחת פקוח המשטרה. אולם ההפליה לא באה משום שהוא היה ערבי סתם, ולכאן אני בא להעיר גם לחב' פראי, אלא משום שהוא החא יוסף אבו-גוש. כן לא ראינו הפליה פורמלית ביחס למשפחתו, אלא ביחס לעצם היותה משפחת יוסף אבו-גוש, ולא סתם משפחה ערבית.

השאלה העומדת בפנינו עתה היא, אם להביא

את המסקנות האלה בפני הכנסת או לא. השאלה היא, באיזה מידה זה יכל להביא לו תועלת או להזיק לו. כן לדעתי, אין לעורר את שאלת יוסף אבו-גוש יחד עם בעית היחס למיעוט הערבי. את השאלה הערבית אפשר לעורר בלי כל קשר לשאלת יוסף אבו-גוש.

אני תומך בהצעת החב' ספיר שעלינו להציע

לתקן את המעוות, לאפשר ליוסף אבו-גוש ולמשפחתו לחזור לארץ, ולא להענישו. אבו חייבים להתייחס לידיד הישוב העברי בארץ, לפניים משורת הדין.

אני מציע לוועדה, לקבל את מסקנות ועדת

החקירה ולא לקבל את התוספת של מר פראי. הועדה שמעה את התוספת והיא דחתה אותה. כמו"כ אני מציע שנפרסם את המסקנות, לאחר שתיעשה עריכה בניסוח המסקנות, מתוך סגמה לא להזיק ליוסף אבו-גוש.

היו"ר ב. מינץ: לדעתי סיימנו את הויכוח בענין זה. ועלינו לעבור להחלטות. עלינו להחליט על הסעיפים

הבאים:

1. לאשר או לדחות את הדו"ח של ועדת החקירה.
2. לא לפרסם בכלל את הדו"ח, או לפרסם רק את המסקנות.
3. להביא את הדו"ח כולו, או רק את המסקנות לכנסת, או שלא להביאו בכלל בפני הכנסת.
4. לפרסם בעתונות או לא לפרסם.
5. לפנות לשמשלה, כדי שתקן את המעוות, בהתאם למסקנות הועדה.
6. להמשיך בחקירה או לא.

א. שפטל: את התוספת של סר פראי יש להכניס לפרטיכל ולא למסקנות הועדה. זהו חומר נוסף, יותר נכון, חוות דעת, אבל אינו שייך למסקנות.

היו"ר ב. מינץ: אני רוצה לקבוע, שהכנסת החליטה בזמנו להעביר לוועדה את בעיית היעלמו של יוסף-אבו גוש ומינתה את ועדת הפנים לקור בפרשה זו, ולא בבעיית המיעוט הערבי.

א. פראי: אני מבקש שקודם כל יצביעו על המסקנות שלי. אם יוחלט לפרסם רק את המסקנות, אני מבקש שתפורסמנה גם המסקנות שלי. בזאת אני מתנה את הצבעתי ביחס לפרסום מסקנות הועדה. אם יוחלט ברוב דעות, שלא לפרסם את המסקנות שלי, לא אוכל להצביע על אישור|מסקנות הועדה.

ש. מרלין: אני מציע שהועדה תאשר את הדו"ח בהגבלה שהוא איננו ממצה.

היו"ר ב. מינץ: אנו נצביע רק על המסקנות. (אישור המסקנות).

ה צ ב ע ה
=====

הצבעה שניה: בעד פרסום המסקנות יחד עם התוספת:

ה צ ב ע ה
=====

בעד - 4 קולות
נגד - 7

ההצעה נדחתה.

י. ספיר: הוחלט, שנביא את המסקנות לא בקשר עם הבעיה הערבית כולה. החלטה זו איננה שוללת שועדת הפנים תדרוש סיד דיון על הבעיה הערבית (בלי קשר עם ענין אבן-גוש).

י. בן-צבי: הן הדו"ח ומסקנות הועדה, והן המסקנות של מר פראי, הן קנין הועדה הזאת. אין רשות לאף אחד מחברי הועדה לפרסם את הדו"ח או את מסקנותיו. כמו"כ אין גם רשות לפרסם את התוספת, שהיא מעכשיו קנינה של הועדה.

אני מציע להעמיד להצבעה את ההחלטה, שחברי הועדה אינם רשאים לפרסם את הדו"ח, המסקנות וגם לא את התוספת, כי הם מעתה קנין הועדה.

ה צ ב ע ה
=====

בעד ההצעה הנ"ל - 10.
נגד - 2.

א. חושי: אני מתנגד בכלל לכל פרסום שהוא העלול להביא נזק ליוסף אבן-גוש.

היור"ב. סינץ: אני מעמיד אצל ההצבעה שתי החלטות:
1) לפרסם את המסקנות פלוס התוספת של דעת המיעוט:

ה צ ב ע ה
=====

בעד - 5
נגד - 7
ההצעה הנ"ל נדחתה.

(2) לפרסם את המסקנות בתיקון סעיף א' (לסחוק את המלים:
נמצא בעבר-הירדן, כי זה עלול להזיק לו. הצעת א.חושי).

ה צ ב ה

בעד - .6
נגד - -

החלטה נתקבלה.

(3) לפרסם את המסקנות: סעיפים ב' וג' כפי שנוסחו ע"י
הועדה:

ה צ ב ה

בעד - .6
נגד - -

ה ח ל ט ה: הוחלט לפרסם רק את מסקנות הועדה, בעריכת
סעיף א'.

ת. טובי: איני מבין כיצד אפשר להחליט, שחבר הועדה איננו
רשאי לפרסם את מסקנותיו?

י. בן-צבי: לאחר שהחומר פורסם על ידינו, כל החומר + התוספת,
שייך החומר לועדה וזהו קנינה ואין רשות לאיש
לפרסם את החומר הזה בלי הסכמת הועדה כולה. אין זה מונע, שמר פראי
יפרסם את המסקנות האלה בתור סאמר בעתון, אבל בתור תוספת למסקנות
ועדת החקירה - לא !

היור"ר ב. מינץ: על הענין הזה נחליט בישיבה הבאה.

הישיבה נבעלה בשעה 1.30

הישיבה הבאה ביום ב' 14.11. בשעה 9.30